

Izhaja:
vsako sredo popoldne
in soboto zjutraj.
Stane za celo leto 15 L.
" pol leta 8 "
" četrt " 4 "
Za inozemstvo celo leto
35 L.
Na naročila brez do-
poslane naročnine se ne
moremo ozirati.
Odgovorni urednik:
Polde Kemperle.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 20

V Gorici, v sredo 11. marca 1925.

Leto VIII.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo. Oglaš
se računa po dogovoru
in se plačajo v naprej.
List izdaja konsorcij
„GORIŠKE STRAŽE“
Tisk Zadrugne tiskarne
v Gorici
Riva Piazzutta št. 18.
Uprava in uredništvo:
ulica Mameli štev. 5.
— (prej Scuole). —

Dr. Anton Gregorčič

(Na grob očetu in voditelju goriških Slovencev)

Goriške Slovence je objela spet globoka žalost. Vest o smrti dr. Antona Gregorčiča nam je v teh hudih časih in prežalostnih razmerah pretresla srce. Izguba je velika, udarec za goriške Slovence občuten. Umrl nam je dne 7. t. m. ob 10. in pol zjutraj mož, ki mu ga ni enakega med nami! Umrl je — mož! Kje tak je še med nami? Padel je voditelj goriških Slovencev, ki je 40 let vodil narod od zmage do zmage, od napredka do napredka.

UMRL JE — MOŽ! KJE TAK JE ŠE MED NAMI, ki bi se mogel meriti z njim po umu in po srcu? Njegov bistri in izredni talent je občudovala goriška gimnazija, goriška bogoslovna in dunajsko vseučilišče. Imel je široko izobrazbo zlasti v modrosloveskih in bogoslovskih naukih. Njegova vera v Boga in vdanost do sv. cerkve je bila neomajna.

KJE TAK JE ŠE MED NAMI, ki bi se mu mogel primerjati po pridnosti, vztrajnosti, požrtvovalnosti in po pogumu? Njegovo delo in delo njegovih tovarišev je dvignilo goriške Slovence iz spanja in iz stoletne sužnosti. Dr. Anton Gregorčič in njegovi tovariši so dosegli, da je narod vstal in da živi kljub vsem nasprotnim razmeram. Goriški Slovenci so postali najbolj zavedni del vsega slovenskega naroda.

KJE TAK JE ŠE MED NAMI, ki bi se mogel meriti z njim po uspehih in zaslugah za naše mesto, za naše občine, za gospodarski in prosvetni napredek našega ljudstva? O tem pričajo velike ustanove, ki so njegovo delo: Šolski Dom, Centralna posojilnica, Narodna tiskarna, Slovensko delavska podporno društvo, Goriška ali Zadrugna zveza itd. Na tisoče naše mladine se je v Šolskem Domu izobrazilo in se danes s hvalečnostjo in neizmerno boleščjo ozira na grob moža, ki je to dosegel s svojo umnostjo, modrostjo, pridnostjo in požrtvovalnostjo.

KJE TAK JE ŠE MED NAMI, ki bi ga goriško slovensko ljudstvo tako ljubilo in spoštovalo? Njegovo ime pozna vsa dežela, od nedolžnih otrok do sivolasih starčkov. Vsi izgovarjajo njegovo ime z ljubeznijo. Saj je ni občine, saj je ni skoraj hiše, kjer bi se ne poznali uspehi dr. Gregorčiča. Vse občinske naprave so tesno združene z njegovim imenom.

KJE TAK JE ŠE MED NAMI, ki bi bil prestal toliko političnih in strankarskih borb in zmag? Leto za letom je vodil vse politično delo, vse delo za volitve v zadnjih burnih 40 letih. Pozno v noč je v njegovi sobici brle-

la luč, ko so drugi že davno počivali, da je v nočni tihoti pripravljala spise in reševal prošnje, dajal v pisnih navodila svojim somisljenikom in prirejal članke za svoje glasilo. Dr. Gregorčič je bil namreč dolgo časa izvrsten urednik političnega lista »Soča«. Na njegovih ramenih je bila vsa odgovornost za uspehe in neuspehe slovenske delegacije v deželni in državni zbor. Vse, kar je prijel dr. Gregorčič v roke, je dobro in trdno postavil, da je imelo stalno vrednost in korist za ves narod.

KJE TAK JE ŠE MED NAMI, ki bi bil tolikokrat izvoljen v deželni in državni zbor, za namestnika deželnega glavarja in za kratko dobo celo za deželnega glavarja, ki bi bil tolikokrat izvoljen za predsednika ali odbornika v raznih društvih in korporacijah, ki bi bil prejel toliko častnih diplomov naših občin itd.? Koliko lepih cest, kolovozov, mostov in brvi, koliko regulacij potokov in rek, koliko vodnjakov, koliko šol, pošt, koliko podpor in pokojnin, koliko brezobrestnih deželnih in državnih posojil itd. je zapisanih na teh diplomah! Zapisana je na teh diplomah vipavska železnica, ki so jo v ministrstvu imenovali: Gregorčič-Coroninjeva železnica.

KJE TAK JE ŠE MED NAMI kot on, ki je stal na braniku narodne obrane neomajno kot ponosni KRN, pod katerim se je rodil v libušenski duhovni dne 2. januarja 1852. Proti njemu in njegovi četi je vihral v raznih dobah silen vihar, ki se ga pa ni strašil. Dr. Gregorčič je imel namreč POVSEM SAMOSTOJNO POLITIČNO, SAMOSTOJNE STRATEGIČNE NAČRTE, SAMOSTOJNE METODE, po katerih se je previdno boril in napredoval. Njegova KREPKA OSEBNOST IN ŽENIJALNOST je izločevala vse, kar se je zdelo nasprotno premišljenim načrtom. Razume se, da je moral imeti vsled tega nasprotnike ne-le v italijanskem taboru, ampak tudi v slovenskem. Poljubljali so se ob časa do časa razkoli. Plul je dalje s svojo barko med Scilo in Karibdo do najnovejšega časa. Vse, kar se nam zdi v njegovih metodah nerazumljivega, pojasnjuje njegova krepka osebnost in vzvišena ženijalnost, ki je zahtevala, da se je moralo vršiti vse po njegovih načrtih. Pri sejah in zborovanjih, ki jih je skliceval, je večinoma le sam govoril. Toda danes mora priznati prijatelj in nasprotnik, da je dr. Gregorčič imel vselej najboljšo namene: doseči splošen napredek goriških Slovencev na kulturnem, političnem in gospodarskem polju. Danes, ko stojimo ob njegovem grobu, morajo vse

stranke priznati, da je veliko delal in veliko dosegel. Danes molčimo o strankah glejmo le na njegov zgled pridnosti, vztrajnosti in požrtvovalnosti! Dr. Mahnič je izrekel o svojem sošolcu dr. Gregorčiču to-le sodbo: »Ko bi se ne bil dr. Gregorčič posvetil politiki, bi bil lahko postal slaven modroslovec in bogoslovec. Kar smo si mi s težavnim učenjem pridobili, je on z lahkoto obvladoval.«

Videli smo danes pri njegovem pogrebu celo množico Italijanov, katerim je dr. Gregorčič svoj čas pomagal v raznih rečeh, ko so se nanj obračali. Tudi Italijani morajo priznati, da je bil dr. Gregorčič mož, kakršnih je malo rodila naša dežela, priznati morajo, da je bil dr. Gregorčič voditelj in vojskovodja, katerega so se tudi njih voditelji zelo. Pod njegovim vodstvom so Slovenci iztrgali v pravičnem boju marsikatero postojanko. Pokojnega ženijalnega dr. Pajerja je obvladoval dr. Gregorčič s svojimi strateškimi potezami.

Padel je v pravičnih borbah osi-vel voditelj goriških Slovencev! Bil je sicer po naravi krepak gorski sin, a pri tolikem vsestranskem delu so se morale tudi temu junaku zrušiti krepke telesne moči. Na njegovem grobu ne jočejo le sorodniki, prijatelji in znanci, ampak vsi goriški in primorski Slovenci objokujejo padeč svojega najboljšega, najženijalnjšega delavca. Stotisoč prošelj se dviga sedaj k Vsemogočnemu, naj bi mu obilo povrnil ves trud, ki ga je imel za svoj ljubljani narod slovenski. Vsemogočni naj izpolni na njegovo priprošnje vse vroče želje za srečo in blagor primorskih Slovencev, katere je blagi pokojnik neizmerno ljubil in za katere se je žrtvoval.

Naj sklenemo z besedami slavnega pesnika Simona Gregorčiča ob grobu pokojnega Franca Eriavca, ki je bil dr. Gregorčiču skupaj s pokojnim Ivanom Berbučem desna roka pri delu za vstajenje goriških Slovencev:

»Umrl je mož! — Ne, ni umrl!

Oči le časne je zaprl,
da se po trudu in po boji
oddahne v blaženem pokoji.

Ne, ni umrl!

Še duh njegov živi med nami,
na delo nas budi in dramí.

Umrl on ni!

V nesmrtnih delih mož živi!

A mi? Pomnik postavimo mu tak,
da slednji skuša biti mu enak!

Gorica, dne 9. marca 1925.

Dr. A. Pavlica.

Zadnja pot moža...

Žalostno so zadoneli v pondeljek zjutraj zvonovi sv. Ignacija v megleno in deževno jutro. Tenko pojoče so se jim pridružili oni od sv. Antona in jokalo je nad vso Gorico, ker je prenehal sejati mož, ki je desetletja oral njivo življenja goriških Slovencev.

Pred hišo, kjer je ležal pokojnik, se je že zjutraj zbirala množica Slovencev iz mesta in dežele, da še v zadnjem hipu vidi svojega mrtvega vodjo. Malokateri pogreb je združil toliko pogrebcev, tako raznovrstnih, a edinih ob mrtvem truplu enega svojih prvih mož. Videlo se je, da so zgubili Primorci vseh naziranj in vseh strank z dr. Gregorčičem moža, ki mu bo mogoče le s težavo najti naslednika.

Po opravljenih cerkvenih obredih ob truplu pokojnika, je oktet pod vodstvom g. Joškota Bratuža zapel z njemu lastno dovršenostjo za slovo pretresljivo »Nad zvezdami«. Ko so izzveneli pretresujoči zadnji verzi »Le križ nam sveti govori, da vid'mo se nad zvezdami«, so dvignili pogrebci krsto in jo odnesli med globokim molkom tisočglave množice na mrtvaški voz. Med tem se je začel razvijati pogrebni spreved.

Spredej za križem je šla šolska mladina, nato dolga vrsta vencev in zastopstev skoro vseh slovenskih organizacij na Primorskem. Svoje zastopnike so poslale k pogrebu: Marijina družba, Zbor svečnikov sv. Pavla, Prosvetna zveza, Mladika, Zadrugna zveza, Politično društvo »Edinost« v Gorici, ki je poklonilo brezdvomno najlepši venec, za katerim so stopali številni njegovi člani, na čelu predsednik dr. Besednjak in tajnik dr. Bitežnik, Alojzijevešče, Sirotišče, Nar. tiskarna, društvo »Šolski dom«, Zadrugna tiskarna, Centralna posojilnica, telovadna in športna društva. Našteti bi morali še zastopstva raznih drugih društev, ki jih nismo mogli zabeležiti ob velikem navalu in strašnem vremenu, kar naj nam dobrohotno oprostijo. Za mrtvaškim vozom so stopali sorodniki, za njimi oblastva s senatorjem županom Bombigem na čelu. Spreved je zaključila dolga vrsta ljudi, med njimi mnogo priprostitih delavcev in akademsko izobraženih mož, starih ženic, ki so kot prve pošiljale svoje otroke v Gregorčičeve »domove« in mestnih gospa ter kmečkih mož in fantov. Vse je prevevala misel, da so dolžni javno pokazati, kaj jim je bil umrl dr. Gregorčič. Slovenske trgovine so bile ob poti zaprte. Množice meščanov pa so gledale, kako spoštujejo Slovenci tiste, ki se borijo za

nje in v borbi za njih pravice omagajo in nagnejo trudno glavo.

Spreved je krenil v farno cerkev na Travniku. Tu so najprej duhovniki opravili ob navzočnosti prevz. knez nadškofa pogrebne obrede, pevci »Glasbene Matice« zapeli žalostinko »Blagor mu«, nato pa se je raz leco poslovil od pokojnika župnik iz Pevne č. g. Budin. Poudarjal je v kaj zanimivem govoru zasluge pokojnikove, ki si jih je pridobil kot učitelj in voditelj slovenskega ljudstva.

Iz cerkve se je vil pogrebni spreved po via Morelli in dalje po Tržaški cesti, čez Rojce proti Standrežu, kjer je sklenil pokojnik, da bo počakal na svoje plačilo... Na meji štandreške občine so čakali njeni občinarji. Pridružili so se jim še mnogi iz sosednih vasi. Standrežci so s svojo polnoštevilno vdeležbo pokazali, da globoko razumejo čast, ki jih je zadela, da čuvajo grob, ki je svet vsakemu Slovincu. Vsa vas je oblekla žalno obleko. V farni cerkvi so se farani poslovili od pokojnika in ga nato odnesli na pokopališče. Baš tedaj je zapihal silen vihar tam izza sv. Gore, kot da prinaša zadnji pozdrav rojstnih krajev mrtvemu sinu. Silovit in mogočen pozdrav, dostojen moža, čigar silni duh je šel k očakom...

Ljudstvo je obstopilo odprti grob, da reče zadnji »Zbogom« umrlemu po svojih predstavnikih. Prvi je spregovoril bivši poslanec dr. Podgornik. Spomnil je pogrebce, kako je komaj pred dvema mesecema slavil pokojnik svojo zlato mašo, a božja Previdnost je sklenila drugače. Usmiljeni Bog ga je hotel rešiti trpljenja in ga nagraditi za vse, kar je storil dobrega. Za njimi je orisal poslanec Besednjak pomen in delo pokojnika za slovensko ljudstvo, zlasti za revne in zatirane, ki so bili Gregorčiču najbližji. Poslanec Besednjak je govoril:

Poslovilni govor poslanca Besednjaka.

Dragi rojaki!

Težko mi je govoriti ob grobu dr. Antona Gregorčiča! Nemirno je moje srce, ko moram izpregovoriti poslovilne besede enemu največjih mož, kar jih je rodila slovenska mati na Goriškem.

Organizacije, ki so mi naložile, naj izročim poslednji pozdrav dr. Antonu Gregorčiču, se zavedajo jasno, da bo šele naša kulturna in politična zgodovina mogla povedati, kaj je bil in kaj je pomenil dr. Anton Gregorčič za slovensko ljudstvo.

Največji šolski politik naše dežele.

Mirno in zanesljivo pa lahko rečemo, da polagamo danes v grob največjega in najsijajnejšega šolskega politika primorske pokrajine. Kot 30 letni mladenič je dr. Anton Gregorčič leta 1882. tekal po Gorici popisovati slovenske otroke in nabirati denar za prvi slovenski šolski vrtec, ki ga je ustanovil v ulici sv. Klare. Skoro 43 let je že preteklo od tistih časov. Ne mene in ne mojih prijateljev ni bilo še na svetu, ko je dr. Anton Gregorčič že delal in se trudil za slovensko šolstvo v Gorici. In ko smo mi dorasli in postali možje in je dr. Gregorčič osivel in se bližal kot 70 letni starček zatonu svojega življenja, tedaj so se dvigala 4 ponosna šolska postopja v Gorici. Dr. Gregorčič ni dal goriškim Slovincem le otroških vrtcev. Ustanovil jim je popoln sistem slovenskega ljudskega šolstva, spravljal v Gorico slov. učiteljske, otvora našemu ljudstvu obrtne in gospodinske šole in priboril slovenskemu narodu prvo popolno slovensko gimnazijo v Gorici.

Veličino Gregorčičevega dela občutimo šele danes, ko mora slovensko ljudstvo kot celota zastaviti borbo za svoje šolstvo tam, kjer ga je začel dr. Gregorčič v Gorici pred skoro pol stoletjem.

Za slovenski tisk.

Toda dr. Gregorčič ni skrbel in delal samo za slovensko šolstvo. Krog

svojega delovanja je raztegnil tudi na odrasle in si postavil težko naloge, da dvigne omiko in kulturo širokih slojev našega ljudstva, ki je bilo tedaj še zanemarjeno in nezavedno. Vzel je v roke pero in postal časnikar. Urejeval je »Sočo«, pisal v »Novo Sočo«, ustanovil je »Gorico« in »Primorski list«, ustanovil je v Gorici tiskarno, izdajal je knjige za ljudstvo in ustanovil po vojni »Goriško Matico«. Listi dr. Gregorčiča so sicer prenehali, njegove knjižnice danes ni več, toda njegovo delo ni umrlo. S svojim časnikarskim in knjižničnim delovanjem je dr. Gregorčič širil — ravno tako kakor njegovi politični nasprotniki — med ljudstvo zanimanje za tisk, izpodrival je nepismenost ter budil politično in kulturno zavednost goriških Slovencev.

Socialni delavec.

Dr. Gregorčič je bil sin revnih staršev. V hribovski kmečki hiši mu je tekla zibel sredi zdravega, a težkega kmečkega življenja se je oblikovala njegova otroška duševnost. V Gorici mladi dijak ni poznal kruha in mesa, živel je v bedni temni sobici, občutil najbrž vse gorje siromašnega kmečkega študenta. Na Dunaju, kjer je končaval svoje bogoslovne študije, je videl gotovo na lastne oči bežo proletarskih množic.

Kakšno čudo, da je mladi dr. Gregorčič ob svojem povratku v Gorico sklenil v svojem srcu: delati hočem predvsem za revne delavske in kmečke sloje, iz katerih sem izšel, njim hočem pomagati s srcem, njih ne smem zatajiti. In kakor dr. Krek tako je tudi dr. Anton Gregorčič začel svoje socialno delo pri slovenskem proletariatu. Postavil se je na čelo »Delavskemu podpornemu društvu« v Gorici. Ker je pa bilo slovensko ljudstvo tedaj po ogromni večini kmečko, je posvetil dr. Gregorčič pozneje svoje sile največ gospodarski organizaciji kmeškega stanja. Bila je ravno doba, ko je dr. Krek započel v vsej Sloveniji odločen in neizprosni boj proti vaškemu oduševu.

Dr. Gregorčič je zastavil delo na Goriškem in začel ustanavljati na deželi prve posojilnice in zadrage. Dr. Gregorčič je bil prvi predsednik »Zadružne zveze« v Gorici. Ako ima danes goriško ljudstvo ponosno združeno organizacijo, v kateri so združeni desetisoči slovenskih kmetov, ne smemo nikdar zabiti, da je bil dr. A. Gregorčič izmed prvih organizatorjev našega združništva.

Politik.

Ne moremo se ločiti od tega groba, da ne bi spregovorili par besed o dr. Gregorčiču kot politiku. Dr. Gregorčič je bil po svojem nagnjenju in po vseh sposobnostih svojega duha politik. Politika je bilo torišče, kjer se je dr. Gregorčič razvil in razmahnil svoje sile. Dokler je vladala v naši deželi tako zvana sloga, je bil dr. Gregorčič na čelu skupne politične organizacije in smatrali so ga za najbolj sposobnega moža v slovenskem taboru. Toda časi so se spreminjali, slovenski narod je v devetdesetih letih preteklega stoletja socialno dozorel, njegovo idejno življenje je postalo bolj bogato in raznovrstno, pojavile so se kakor v vseh omikanih narodih Evrope tako tudi med Slovenci stranke, ki so zastopale različne socialne in kulturne ideale in se borile za svoje politične programe. Dr. Gregorčič se je priključil dr. Kreku in postal načelnik Slovenske ljudske stranke na Goriškem. Po svoji vzgoji, po svojem verskem in socialnem prepričanju ni mogel drugače.

Dr. Gregorčič je nastopal na 1. katoliškem shodu v Ljubljani, bil je deželni in državni poslanec ter podpiral na Dunaju stalno politiko dr. Kreka.

Njegov značaj.

Dr. Gregorčič ni slovel v parlamentu in deželnem zboru kot velik govornik. Govoril je malo, sovražil je iz dna duše gostobesednost. Preden je dr. Gregorčič spregovoril, je dobro premislil, in nikdar niso prihajale iz njegovih ust prenagljene in nepremišljene besede. Če se je pa spopadel z nasprotnikom, se ni umaknil z lepa in znal je braniti svoje predloge tako živahno, tako prepričevalno in zmagovito, da so njegovi protivniki omagali. Bil sem leto dni njegov tovariš v deželnem odboru in sem se čudil tej redki lastnosti sedemdesetletnega starčka. Dr. Gregorčič ni maral boja in se ga je ogibal, a se ga ni v svojem življenju nikdar bal. Če je bil uverjen, da je na pravi poti in da se bori za stvar, ki mora zmagati, se ni plašil najhujše in najbolj dolgotrajne borbe. V takih slučajih je nastopal neizprosno, večkrat sam proti vsem, ne meneč se za število sovražnikov. Gnala ga je naprej vera, da se upa izpeljati svoje načrte sam in da bo gotovo zmagal. Neodoljiva energija je bila ena najznačilnejših potez njegovega značaja.

Če je pa Gregorčič spoznal, da so njegove moči omejene in da je nasprotnik močnejši, tedaj se je znal čudovito prilagoditi položaju. Bil je gibek, skrajno previden, hiter, doprinesel tudi kako žrtev, da se obvaruje večje škode. Težko je bilo dr. Gregorčiča prevariti in premamiti. Kroga Gregorčičevega značaja, luč, ki prepleta s svojim žarom vse njegovo življenje je njegova čista in globoka nesebičnost. Vse, kar je dr. Gregorčič tekom svojega 70 letnega življenja naredil, vse kar je govoril in delal, vse je služilo ljudstvu, nikdar in nikoli njegovi osebni koristi.

To je tako vzvišena poteza dr. Gregorčiča, da bo svetil njegov značaj ljudstvom kot velik vzor za bodoče rodove.

Dr. Antonu Gregorčiču, nedosegljivemu slavlju slovenske prosvete, velikemu gospodarskemu organizatorju in političnemu voditelju goriških Slovencev pošiljam kot državni poslanec, kot predsednik Pol. dr. »Edinosti« v Gorici in kot njegov tovariš iz goriškega deželnega odbora poslednji pozdrav!

Dr. Anton Gregorčič naj počiva mirno in pokojno v tisti zemlji, ki jo je vse svoje življenje ljubil, za katero je toliko delal in trpel, kateri je dal vse svoje moči in zadnji utrip svojega velikega slovenskega srca.

Bog naj mu poplača ves trud, ki ga je žrtvoval za slovenski narod! Množica je verno poslušala besedo

za besedo, da si vtisne svetlo podobo pokojnika globoko v srce.

Kot tretji govornik je ob odprtem grobu izpregovoril poslanec dr. Jožef Vilfan:

»Le malo besed v imenu Političnega društva »Edinosti« in Šolskega društva ter Tržačanov in Istranov. Naj iz tega, kar smo slišali iz ust treh govornikov o življenju in delovanju velikega pokojnika, posnamem podobo moža: idealista in praktika, narodnjaka in duhovnika, siivolasega starčka mladostnega duha. Kratkovidna enostranost vidi nasprotja tam, kjer je v resnici harmonija. Idealist je sanjal in snoval, praktik je izvrševal in ustvarjal. Narodnjak je služil svojemu narodu, a kot duhovnik, ne vkljub temu, nego prav zato, mu je toliko bolj koristil. Izkušnost in prevdarnost starosti ni upognila, nego je dvignila duševno moč. V harmoniji svojega življenja se nam dr. Anton Gregorčič prikazuje kot vzor. To naj bo izročilo zanamcem. Življenje narodov se ne umerja po kratki človeški dobi, se dviga in spušta v dolgih valovih, v celih vrstah človeških rodov. Rod za rodom gradi srečo naroda in če je narodu sojeno trpljenje, ga šele rodovi izčrpajo. Zato naj se pa rod ne loči od rodu in naj se različnost med starimi in mladimi ne izpači v nasprotnost. Seme, sedaj teptano, še vzklije in pozni rodovi našega ljudstva bodo v slobodni zavesti svoje kulturne vrednosti vzklikali dr. Antonu Gregorčiču, kakor mi danes ob njegovem odprtem grobu: slava!«

Ko je še pozdravil pokojnika zastopnik Standrežcev, so zabobnele prve kepe zemlje v grob. Mati zemlja je sprejela, kar je bilo njenega. Še žalostinka in očenaš za vse, ki čakajo skupaj z Gregorčičem na istem pokopališču dneva sodbe, in ljudje so se s sklonjenimi glavami razšli in ponesli na svoje domove, k svojim otrokom podobo velikega Slovence, ki mu je bilo delo počitek in zabava skrb.

Le snežni metež je divjal nad svežim grobom in motil mrtvaško spanje. Burja je še tulila in zdelo se je, da kliče:

»Beati mortui in Domino morientes!«

»Blagor mrtvim, ki so zaspali v Gospodu!«

DNEVNE VESTI

Uprava »Mladike.«

se ne nahaja več v Gorici, ampak na Prevaljah v Jugoslaviji. Za naročevanje in dopisovanje obračajte se samo na Prevalje.

»Goriška Mohorjeva družba.«

Opozarjamo vse dosedanje Mohorjane in one, ki hočejo letos pristopiti, naj si preberejo članek o »Goriški Mohorjevi družbi« v zadnji »Straži«.

Nabiranje članov naj se, ko se ni še zgodilo, TAKOJ prične. Posamezne frakcije vsake občine ali duhovnije morajo imeti posebnega nabiraleca. V to svrhu prosimo za sodelovanje Marijine družbe in našo prosvetna društva. Če se nabiralec ni pri kom slučajno oglašil, naj se do tičnik nemudoma vpiše pri domačem dušnem pastirju ali pri krščanskem izobraževalnem društvu. Lahko pa pošlje letnino 5 lir naravnost na društveno pisarno v Gorico — Riva Piazzutta štev. 10. To pa naj se zgodi takoj. Iz tehničnih ozirov se ZAKLJUČI NABIRANJE NA DAN SV. JOŽEFA (19. MARCA). Po tem dnevu naj cenl. poverjeniki ozir. nabiralci TAKOJ določijo družbi izpolnjene nabiralne pole.

Trud za nabiranje bo pač obilo plačan z uspehom.

Družba bo izdala za prihodnje leto poleg še lepšega koledarja kot je bil letošnji, še troje knjig. 1. Zgodovinski roman »Mučeniška kri«. 2. Povest iz življenja našega ljudstva. 3. Socialno čitanko. Vsakdo naj se

pravočasno oglasi, da ne bo ostal brez lepih knjig, ki izpričujejo moč in življenjsko silo tistih stotisočev Slovanov, ki žive v Primorju.

Jubilej slavnega moža.

Dne 7. t. m. je obhajal svoj pet in sedemdesetletni rojstni dan mož, ki ga mora spoštovati vsa Evropa. To je predsednik čehoslovaške republike dr. Tomáš Masaryk. Pred par dnevi smo pisali, kako se je pokojni nemški predsednik Ebert povzpел od sedlarja do »cesarja«, danes pa lahko pišemo isto o Masaryku. Njegov oče je bil kočijaž. Mladega Tomo je namenil za kovača. Vendar so prijatelji pregovorili očeta, da je mladega fanta poslal v šole. Univerzo je dovršil na Dunaju in v Lipskem. Po končanih študijah je postal univerzitetni profesor na Dunaju L. 1882. pa so ga poklicali v Prago, kjer je na univerzi predaval filozofijo. Njegov vpliv je bil izreden. Sicer je bil v jedru svobodomislec, vendar globoko pošten in značajan. Odločno je nastopal proti krilaticam o narodnosti brez pravega razumevanja narodnostnega vprašanja. Bil je vseskozi demokratičen duh, ki je vzgojil lepo število vodilnih mož češke demokracije. Udeleževal se je tudi v političnem življenju kot poslanec. Za časa svetovne vojne je pobegnil iz domovine in širil v inozemstvu misel o osvoboditvi slovanskih narodov izpod nemškega jarma. Narod ni pozabil, kaj dolguje temu možu in ga je določil, naj vodi usodo domovine. Masaryk

se kot filozof ni nikoli slepo žagril v kak sistem, ampak je bistro motril sodobni razvoj. To ga je privedlo, čeprav še svobodomiselnca, do spoznanja, kakšne sile so skrite v katolicizmu, ki naj tudi pomaga dograditi stavbo mlade češke republike v moralnem in socialnem oziru. Vsi državni poglavariji so mu častitali ob njegovem jubileju; češko ljudstvo se mu klanja kot svojemu očetu. Dr. Tomaž Masaryk je vreden te časti.

Smrtna kosa.

V Ptuj je po daljšem bolehanju umrla gospa Dora Forčič, rojena Posela, žena vladnega komisarja dr. Forčiča, stara 34 let. Zapušča dve mali hčerki. Pokojnica kakor tudi njen žalujoči soprog sta člana družin, ki so v Gorici dobro znane. Pokojni njeni duši, preostalom iskreno sožalje!

Goriški Slovenci v Mariboru

objokujemo z vami smrt dr. Ant. Gregorčiča, očeta šolske mladine in voditelja vseh goriških Slovencev. V »Ljudski univerzi« pri predavanju o Primorski počastimo njegov spomin.

Za goriške Slovence v Mariboru

Ludvik Zorzut.

Občinskim tajnikom.

Poslanec dr. Besednjak se je informiral pri notranjem ministrstvu glede uspeha pri izpitih občinskih tajnikov v Vidmu. Notranji podministr Dino Grandi mu je poslal sledeči brzojavni odgovor: Od 34 kandidatov je napravilo izpit 27.

Če teče kri iz nosa, teče....

Čast je važna reč; če je komu zmanjka, pa jo hoče z »bridko« sabljico nazaj dobiti. Poslanci so tudi tega nmenja. Pri prvi zbornični seji v ponedeljek je predsednik objavil, da kliče državnih parvnikov kar kakih pet poslancev na odgovor radi dvoboja. Tudi način poslančevanja...

Č. gg. dušnim pastirjem goriške nadškofije.

Vabim Vas vse v ponedeljek dne 16. t. m. ob 10. uri dop. v dvorano knez nadškofijske palače. Obravnavali bomo vprašanje glede terjatev od bivše avstro-ogrske države po naj-novejšem kraljevem odloku. Stvar bo pojasnil in vso akcijo sprejel v svoje roke odvetnik g. dr. Stojan Brajša. J. Refec, dekan.

Obvestilo.

Mestni magistrat nam sporoča, da so po novi odredbi kr. prefekture zopet dovoljeni vsi živinski semnji v okrožju goriške podprefekture, ker je živinska bolezen na parkljih (slinavka) prenehala.

Bolgarska „politika“.

Odkor je prišel v Bolgariji na krnilo zastopnik nedemokratske struje Cankov, se vrši vse politično življenje v tej deželi z revolucijo, bombami in palicami. Komunisti ubijajo poslance meščanskih strank, vladni pristaja pa streljajo na komunistične voditelje. Prejšnji teden so komunisti na krvav način povedali vladnemu poslancu Georgieffu, da ni njegova politika prava, zato je pa že isti popoldne padla glava komunističnega poslanca Stojanova.

Spor radi pastrskega lista.

Zadnjič smo poročali, da je nastala v češki vladi nevarnost, da bi vlada morala odstopiti, ker niso hoteli poslanci češke ljudske stranke dovoliti socialnim demokratom interpelacije radi znanega pastirskega lista slovaških škofov. Končno so se pa le pobotali tako, da bo volk sit in koza cela.

Važno za društva!

Vsaka organizacija je imela že dosedaj svoj poslovnik, po katerem je urejala svoje delovanje — le prosvetna društva so bila prepuščena samostojnim ukrepom. Lahko je bilo ustanoviti društvo, a voditi ga je težko. Voditelji niso imeli navodil, kako naj vodijo seje, občne zbornice, društ-

vene večere, javne prireditve, kako naj vlagajo prošnje za predstave, predavanja i. t. d.

To potrebo je uvidevala tudi Prosvetna zveza. Sestavila je v ta namen Poslovnik, ki je nekaka učna knjiga za vsakega odbornika in društvenika sploh. Iz vseh društev prihajajo že naročila na to prepotrebno knjižico. Prosim, vse one, ki še niso naročile Poslovnika, naj pohite z naročilom. Knjigo mora imeti vsak kulturni delavec. Poslovnik bo stal okoli 3 lire in se naroča pri tajništvu Prosvetne zveze, Corso Verdi 37. Gorica.

Valjavčev, Slovensko - italijanski slovar.

mora imeti v današnjih razmerah vsak Slovenec. Dobi se v Katoliški knjižarni v Gorici za L 22.

Kulturno - zgodovinska beležka.

V časopisih berem dan za dnem o predavanjih g. vseučilišnega profesorja dr. Franca Vebra, ki jih ima po raznih društvih na Primorskem. To je čisto v redu in hvalevredno za g. profesorja, da skuša tudi v prostem ljudstvu vzbuditi zanimanje za višja vprašanja. Čudno je pa vplivalo na vse razumenske kroge tudi v Ljubljani, da si izvesten krog ljudi, bodisi da so to v resnici prosvetni delavci, ali si pa samo prisvajajo ta mikaven naslov, skuša ustvariti iz teh predavanj nekako reklamo za svojo organizacijo, oziroma celo političen kapital. Vedno tiščanje profesorjevega imena v ospredje in tako čudna reklama, ki baje tudi g. profesorju samemu ni bila kaj všeč, je nekako spominjala na ljubljanske razmere, kjer skuša vsaka stranka prepletkati univerzitetne ustanove s svojo barvo.

Slušatelj ljubljanskega vseučilišča.

S trebuhom za kruhom.

Lansko leto se je izselilo iz Italije 402.000 oseb. Od teh jih je šlo preko morja 131.000. To so po večini izseljenci iz južne Italije. 68 odstotkov vseh izseljencev se je pa vstavilo v raznih evropskih državah. V Franciji je dobilo delo 231.000 italijanskih državljanov. Zaposleni so največ kot zidarji in pri obnovitvenih delih v porušeni severno francoskih krajih. V Švico jih je šlo 14.000. V Belgijo pa 10.000. Vsi ti izseljenci so pa doma iz gornje Italije. Sem štejemo lahko tudi precej Slovencev, ki so šli v Francijo. V Združene države severne Amerike se je pa smelo letos izseliti le 3800 Italijanov, ker so Amerikanci določili vsaki državi posebej, koliko njenih ljudi sprejmejo v državo.

Kalifornija na severu.

Angleški geologi so sporočili domov, da so našli gori na severu na otoku Islandu, ki je danska last, velika ležišča zlata. Dozdaj je veljala Kalifornija, dežela v zapadni Ameriki, za najbolj zlatonosno zemljo.

Vsled pogreba - štrajk.

V Nemčiji so začeli pretekli teden železničarji štrajkati. Povod je pa precej čuden. Ko so pokopavali državnega predsednika, je vse delo povsod za pet minut počivalo v znak velikega spoštovanja do pokojnika. Tudi vlaki so se ustavili, kjer so pač tisti trenutek bili. Železniška uprava pa je hotela železničarjem za pet minut odtrgati kar polurno mezdo. To je razburilo železničarje; saj so na višji ukaz izkazali poslednjo čast, zdaj jih pa hočejo nenasitni množniki še za to očigamiti. Tako je dal Ebertov pogreb povod za že dolgo zatajevanj štrajk.

Kje ni razporok?

Irski parlament je sprejel zakon po katerem ne bodo več na Irskem razporoke dovoljene. Si bo pač moral vsakdo prej premisliti, predno stopi pod zakonski jarem.

Trgovci ne bodo več doktorji.

Senat dunajske univerze se je izrekel proti temu, da bi absolventi trgovske visoke šole dobivali še na-

prej doktorski naslov. To je tudi prav; saj je dandanašnji že vsako revše doktor. Čast le komur čast.

Balkanski „Bismark.“

Rumunska kraljica, mati jugoslovanske kraljice Marije, je prišla v Belgrad. Kakor pišejo veliki listi je prišla rumunska kraljica, o kateri je znano, da se bavi s politiko, v Jugoslavijo samo iz političnih vzrokov. Rusija in Rumunija sta si v laseh radi Besarabije, treba si je dobiti zaveznikov. Zato naj bi se Rumunija, Grčija, Jugoslavija in Bolgarija združile v protirusko zvezo. Tudi z Nemčijo se Rumuni, oziroma njeni veleposestniki gledajo na pol oči radi gospodarskih vprašanj. Zato je tudi treba, da »žlahta« pomaga.

Potnikom v Jugoslavijo.

Ker nam vedno dohajajo vprašanja, kateri vlaki so najugodnejši za potovanje v Ljubljano in naprej (čez Podbrdo), sporočamo, da imata vlaka, ki odhajata iz Gorice ob osmi uri in pol jutraj in ob eni uri in pol popoldne najboljšo zvezo za Ljubljano. Je tudi manj stroškov, ker sta osebna vlaka. — Za potni list, veljaven za 6 mesecev, je treba priložiti 50 lir in sliko.

Udeleženci tečaja

Udeleženci tečaja Kmetско-delavske zveze, ki se je vršil februarja v Gorici, naj čimprej pošljejo imenik nabranih novih naročnikov na liste. Doslej so se odzvali gg. Pavle Rapič iz Zapuž, France Pirih iz Lokovca in Anton Krivec iz Modreje. Ko dobimo imenik, pošljemo poštni ček. — Predavatelj.

Listnica uredništva.

Raznim dopisnikom: Vsled preobilice gradiva smo morali več dopisov odložiti za prihodnjic. Prosim, za blagohotno oprostenoje. Tudi odgovore tajništva Kmečko-del. Zveze smo morali odložiti.

V znanje.

V „Goriški Straži“ otvorimo poseben oddelček pod naslovom: „Vojna odškodnina in vojne rekvizicije“. V tem oddelku bomo ljudem dajali pojasnila glede novih prošenj, oziroma prijav terjatev nasproti Avstriji, posebno še glede terjatev, ki se tičejo rekvizicij.

Kaj je s slovenskimi napisi na grobovih?

Goriški občinski odbor je moral preklicati svojo zloglasno odredbo proti slovenskim napisom na mestnem pokopališču. Zakaj je umaknil goriški magistrat svoj lastni odlok, ki ga je bil sklenil odbor enoglasno koncem leta?

Tržaška »Edinost« pravi, da je »goriška občinska uprava vendar le spoznala gorostasnost nameravanega nasilja« in da je torej sam od sebe, iz lastnega nagiba popravila krivico, storjeno Slovincem. Sporočiti moramo slovenski javnosti, da je to poročilo tržaške »Edinosti« popolnoma zgrešeno in neresnično. Goriška občina ni preklicala odloka radi tega, ker je prišla do boljšega spoznanja, temveč zato, ker jo je v to PRISILILA nadrejena državna oblast. Čim je namreč videmski prefekt zvedel za interpelacijo poslanca Besednjaka

Darovi.

Za božičnico »Sploš. slov. žen. društva v Gorici« so bili potom nab. pol nabrani še sledeči zneski: ga. Lukežičeva nabrala L 397; gčna. Podmenikova L 136; ga. Stei. Podgornikova L 330; Nab. p. št. 54 L 235; Nab. p. št. 55 L 85; ter tvrdka Fiegl-Marvin 2 spod. maji.

S tem je končano objavlanje prispevkov za društveno božično obdarovanje, katerega je bilo deležno 138 otrok, izmed katerih je dobilo 87 otrok čevlje, ostali pa obleko, perilo in maje. Razven tega je pomagalo dru-

in čital nato interpelacijo občinskega svetovaleca Grazianija, se je brž za stvar pozanimal in dal goriški občini tajen ukaz, naj brez odloga prekliche sramotni odlok. Na magistratu v Gorici je nastala velika zbezanost, gospodje so bili v stiski in so začeli premišljevat, kako bi na lep način snedli svojo odredbo. Bili so se za svoj ugled, hoteli so si prihraniti javno sramoto, in posebno pred Slovenci se niso marali ponižati. Mi smo bili o vsem tem poučeni, a smo molčali in čakali, kako se potegne goriška občina iz blata. Nam je bila poglavitna stvar uspeh in zato nismo hoteli dražiti in se kazati škodoželjne v trenutku, ko je bila bitka dobljena. Sedaj pa čitamo nenadoma v »Edinosti«, da je pododbor tržaškega društva uspešno posredoval na magistratu in da je dotični referent izjavil, »da odredba ne velja več in naj se dotične stranke obračajo na goriški magistrat, kjer jim bo brez vsakih težkoč izdano tozadevno dovoljenje« za slovenske napise.

»Edinost« pristavlja, da je »nerazumljivo, da je ostal goriški občinski odbor na pol poti svojega spoznanja« in da ni šel do konca.

Seveda je nerazumljivo, če ne poznajo tržaški gospodje položaja.

Da jim bo razumljivo, ugotavljamo torej troje: 1. ko je prišel tržaški pododbor na goriški magistrat, je bil odlok že brez veljave, ker je bil pretekt tako ukazal.

2. POSEBNO DOVOLJENJE GORIŠKE OBČINE ZA SLOV. NAPISE JE NEPOTREBNO. O dovoljenju besedičijo le radi lepšega, da bi prikrili svoj umik.

3. Zasluge za preklc odloka imajo edinjši toliko, kolikor jo ima župan iz Zadra.

Mislimo, da je sedaj stvar razumljiva.

Tako smešne in otročje politike, kakor jo uvaajo tržaški gospodje, ni še videla goriški dežela.

Kaj ravno spomenike naših pokojnikov ste si izbrali za vaše politične rustolovščine?

Nam je glavno, da je sramotni odlok preklican, vse drugo postransko, toda resnica zahteva, da se pokažejo edinjši tudi pri tej priliki v pravi svoji podobi.

Odgovor na Besednjakovo interpelacijo.

Da je to resnično, nam dokazuje tudi nastopni odgovor, ki ga je prejel poslanec Besednjak od ministrstva.

»Odgovor:

Goriški občinski odbor je preklical na seji 19. FEBRUARJA svoj prejšnji sklep z dne 18. decembra 1924., s katerim je bil izdal navodila glede jezika na nagrobnih spomenikih.

S tem je bilo rešeno vprašanje, ki tvori predmet zgornje Vaše interpelacije.

Državni podtajnik
Grandi I. r.

Tako je vlada potrdila ukrep videmskega prefekta.

Da je poročilo »Edinosti« glede prošenj popolnoma napačno, potrjuje tudi izjava, ki sta jo naredila poslancu Besednjaku videmski prefekt in podminister Grandi.

Oba sta potrdila, da so prošnje nepotrebne.

Ljudje naj torej ne zgubljajo časa in tratijo denarja s posebnimi prošnjami, temveč naj se drže dosedanje navade.

S tem je zadeva pojasnjena.

štvo raznim posebno revnim še z nakupom najpotrebnejših živil, šolskih knjig in potreščin, poskrbelo je obleke tudi nekaterim revnim starim vdovam. Vsem darovalcem in nabiralcem naj bo stotero poplačano ono dobro, ki se je moglo z njih pomočjo storiti naši deci ter siromašnim materam-vdovam!

Odbor.

Širite „Goriško Stražo“!

GOSPODARSTVO.

Kaj je s terjatvami nasproti Avstriji?

V Rim mi je došlo pismo Kmetško-delavske zveze, v katerem se me poziva, naj posredujem pri finančnem ministrstvu radi znanega odloka o terjatvah nasproti Avstriji in Ogrski, ker je nastalo med ljudstvom velikansko razburjenje. V odloku je bilo namreč rečeno, da bodo morali vojni oškodovanci vrniti državi del denarja, ki so ga že prejeli kot vojno odškodnino in finančna intendantca je poslala tudi že mnogim ljudem poziv, naj vrnejo državi to in to svoto denarja, češ da mora to škodo plačati Avstrija in ne Italija. Taki pozivi so šli po Tržaškem, po Krasu in kolikor mi je znano tudi po Vipavskem in Kanalskem. Ljudstvo se je hudo prestrašilo in začelo trepetati za svoje premoženje. Odlok se je zdel ljudstvu skrajno nevaren, ljudje so sumili, da hoče vlada izveliči iz ljudstva le nove milijone, to da je pravi in edini namen odloka.

V finančnem ministrstvu.

Čim sem prejel poziv Kmetško-delavske zveze, sem se javil nemudoma pri finančnem podministru Spezzottiju, trdno odločen, da zahtevam od vlade točna pojasnila. Podminister Spezzotti mi je dal priporočilo na načelnika vojnoodškodninskega urada komendatorja Cardinalija, ki je sestavil odlok in ki dela predloge ministru. V urad Cardinalija sem se podal skupno z odposlanci iz Trentinskega, kateri so prišli radi istega odloka v deputaciji v Rim.

Načelnik vojnoodškodninskega urada je podal spričo Trentincev nastopna važna pojasnila.

Namen vladnega odloka.

Vlada je izdala odlok o terjatvah samo radi tega, ker hoče uveljaviti svoje pravice nasproti Avstriji in Ogrski. Italija ima po mednarodni pogodbi pravico zahtevati od Avstrije in Ogrske, da povrneta škodo, ki sta jo povzročila svojim bivšim državljanom z rekvizicijami in jim plačata vse terjatve, ki so jih imeli stari državljani do avstro-ogrske uprave. Da stavi lahko Italija določne zahteve Avstriji in Ogrski, mora imeti natančen seznam vseh terjatev, poznati mora natančno svoto milijonov, katero sme terjati. Državljanov novih pokrajin morajo vlado pri tem podpirati in pridno prijavljati svoje terjatve do Avstrije. Odlok — je rekel Cardinali — ima namen, iztisniti kolikor več denarja iz Avstrije in Ogrske, ne pa krajšati našemu ljudstvu vojno odškodnino. Nasprotno! Ljudstvo mora imeti od odloka samo korist!

Čemu grožnje?

Zakaj je pa vlada — sem prašal Cardinalija — zagrozila ljudem, da bodo morali vrniti državi vojno odškodnino? Zato, da jih prisili k prijavi njihovih terjatev do Avstrije. Bali smo se, — je rekel — da bodo ljudje nemarni in da se ne bodo brigali za odlok. V tem slučaju bi trpela država škodo in bi dobila od Avstrije manj, nego ji pritiče. Premišljali smo, kaj bi in smo končno sklenili, da zagrozimo svojim oškodovancem. Kdor ne prijavi svojih terjatev, ta zgubi do njih pravico in bo moral vrniti povrhu del vojne odškodnine, ako mu je država vstela v vojno škodo tudi rekvizicije. To je bila le grožnja in je veljala samo tistim, ki ne marajo narediti prijave.

Plačilni nalogi finančne intendantce so neveljavni.

Tako je izjavil kom. Cardinali, finančna intendantca je pa ukrenila čisto nasprotno. Ona ni le zagrozila vojnim oškodovancem, ampak je pozvala že mnogo strank, naj vrnejo državi denar! V pomirjenje našega ljudstva javljam, da so vsi ti pozivi finančne intendantce neveljavni. VABIM VOJNE OŠKODOVANCA, NAJ NE PLAČAJO NITI VINARJA, ZA-

KAJ POSTOPANJE FINANČNEGA OBLASTVA JE POVSEM SAMOVOLJNO IN NEZAKONITO.

Komendator Cardinali mi je pokazal brzojavke, s katerimi se poziva finančna intendantca, naj nemudoma umakne in razveljavi razposlane plačilne naloge vojnim oškodovancem.

Medtem ko pišem, upam da se je to že zgodilo.

Kar je bilo izplačano, ni treba več vrniti.

Ali ni nevarnosti — sem prašal kom. Cardinalija, — da bodo finančna oblastva pozneje res iztirjevala od ljudstva že izplačano vojno odškodnino? To je popolnoma nemogoče — mi je odvrnil. Kar so oblastva ugotovila kot vojno škodo, tega ne more nihče več preklicati in razveljaviti. Razume se pa, da morajo vojni oškodovanci prijaviti brezpogojno svoje terjatve do Avstrije, ker drugače se bo izvajala proti njim grožnja, zapisana v odloku.

Ta izjava kom. Cardinalija je v popolnem nasprotju z vsem, kar je pisalo v tej stvari primorsko časopisje.

Kaj je z vojno škodo, ki ni še izplačana.

Načelnik vojnoodškodninskega oddelka je izjavil, da nimajo terjatve nasproti Avstriji nič opraviti z vojno škodo. Vojna škoda se bo ugotavljala in izplačevala kakor doslej po določenih vojnoodškodninskega zakona. Vojni oškodovanci ne bodo prav nič trpeli pri konkordatih, če prijavijo terjatve.

Ta izjava kom. Cardinalija je važna, a ne zadostuje. Potrebno je, da poda tako uradno izjavo finančni minister sam in da pošlje vsem podrejenim uradom stroga in izrecna navodila, ki se morajo seveda objaviti.

Edino tako se bo ljudstvo resnično pomirilo in prijavljalo brez strahu svoje terjatve o rekvizicijah.

Izjava ministra bi morala iziti v najkrajšem času, zakaj 24. aprila poteče rok za prijave.

Kmetško-delavska zveza me je naprosila, naj delam, da se ta rok podaljša, a nisem mogel uspeti, zakaj rok je bil določen v pogodbi med Avstrijo in Italijo.

Ljudstvo naj se ne da begati.

Trenutno je najbolj pametno, da ljudstvo mirno in hladnokrvno čaka končnih pojasnil, zakaj do 24. aprila je še dovolj časa. Varujte se raznih mešetarjev in odvetnikov, ki bi radi zopet služili denar na račun ubogega ljudstva. Pazite, da vas ne bodo zopet izkoriščali, kakor se je godilo pri vojni škodi! Svetujem, naj ljudje ne izročijo niti ene prošnje odvetnikom, temveč naj si pomagajo sami potom lastne organizacije!

Posl. Besednjak.

Vojna odškodnina in vojne rekvizicije.

»Goriška Straža« noče povečati zmede, ki je zavladala zaradi tega važnega gospodarskega vprašanja med našim ljudstvom. Kaj so rekvizicije? Finančna intendantca in razni vojnoodškodninski špekulanti tolmačijo pojem rekvizicije popolnoma samovoljno. Do danes se o tem vprašanju še ni izjavila osrednja vlada. In vendar je uprav od pravilne razlage vsebine in obsega rekvizicij, odvisna vsa jasnost dogovora med Avstrijo

in Italijo. Od te razlage je tudi odvisno, če bo ta dogovor v korist, oziroma v največjo škodo našega ljudstva.

Že v zadnji »Gor. Straži« smo rekli, da ne moremo dati pravih in končnih navodil o tem vprašanju, dokler ne zavlada popolna jasnost. Tej svoji izjavi moramo ostati zvesti. Naša organizacija bo napravila vse potrebne korake, da pride čimprej do jasnosti vsaj v glavnih stvareh, ki se tičejo tega vprašanja. Poslancu Besednjaku je Kmetško-delavska zveza naročila, da odpotuje nemudoma v Rim ter da posreduje pri finančnem ministrstvu v zgoraj navedenem smislu.

Naš nasvet.

Vojnega oškodovanca, ki je v dvomih, ali spada njegova škoda med rekvizicije, oziroma med vojno škodo, ki je še ni prijavil v vojnoodškodninski prošnji, pozivljamo, da si oskrbi takoj potrebne dokumente, in sicer:

1. domovnico, v kateri mora biti tudi navedeno, da je italijanski državljani po polnem pravu, torej domovnico, kakor smo jo do sedaj rabili pri vojnoodškodninski prošnji;

2. posestno polo in zemleknjižni izvleček;

3. seznam oškodovanih predmetov in cenitev škode; to se izvrši pri notarju, oziroma sodniji, za kar so potrebne 4 priče. (Atto di notorietà).

Svetujemo, da se v to svrhu poslužujete sodnije, ki bo cenejša. Če bodo imeli vojni oškodovanci dokumente v redu, bodo lahko še vedno pravočasno prijavili svojo škodo, ki je nastala vsled rekvizicij, četudi bomo prišli do jasnosti mogoče šele koncem marca.

ŠE ENKRAT POZIVLJAMO, DA PRIJAVIJO PRIZADETI ČIMPREJ TRŽAŠKI PREFEKTURI VSE DRU-

Vsem članom naših včlanjenih zadrug javlja podpisana žalostno vest, da je njen velezaslužni prvi predsednik

Dr. Anton Gregorčič,

profesor bogoslovja itd.

v Gospodu zaspal dne 7. marca. Njegovi duši naj sveti večna luč in njegovo telo naj mirno počiva v domači zemlji.

Zadružna zveza v Gorici.

GE TERJATVE NASPROTI AVSTRIJI, KI NE SPADAJO MED REKVIZICIJE IN SMO JIH NAVEDLI V ZADNJI »STRAŽI«. TUDI TEM PRIJAVAM NAJ PRILOŽIMO ZGORAJ IMENOVANE DOKUMENTE.

Znova opozarjamo naše ljudi, da se ne dajo begati v tem vprašanju od raznih špekulantov. Posebno jih še svarimo pred pisarnami odvjetnika Boccinija, ki računa za svoje delo preveč. Po njegovem računu bi bilo 60 tisoč prijav. Za vsako prijavo računa 50 lir, kar bi znašalo lepo svoto 3.000.000 lir. Zato se ne čudimo, da piše v »Piccolo« članke, v katerih pozivlja vojne oškodovance, da prijavljajo iz ljubezni do domovine pridno in natančno svoje rekvizijske terjatve nasproti Avstriji.

Kaj pa lahko naznanimo takoj brez vsake nevarnosti finančni intendanci?

Financi bomo ne da bi čakali na nadaljna navodila prijavili takoj vse terjatve nasproti Avstriji, oziroma Ogrski, in sicer tiste terjatve, ki se tičejo rekvizicij, katere je izvršila avstrijska civilna ali vojaška oblast. Rekvirirali so n. pr. živino. (vole, krave, konje itd.), krmo (seno, deteljo, grozdje, vino itd.), živila (mast, moko itd.), vozove, orodje, zvonove in drugo. Ravno tako spada sem odškodnina za prisilno delo n. pr. pri cestah, vodovodih, okopih in raznih drugih opravilih za armado. O vsej tej škodi ne dvomi nihče, da pripada med rekvizicije.

V mnogih slučajih rekvizicij je izstavilo oblastvo prizadetemu rekvizijsko potrdilo, bone, ali pa se je o rekviziciji napravil zapisnik. Ti slučajji spadajo med tako zvane redne (regolarne) rekvizicije.

Če pa ni oblastvo izročilo nobenih dokumentov, potem spadajo rekvizicije med neredne (iregolarne) rekvizicije.

Kdor ima eno ali drugo rekvizijsko potrdilo, naj ga priloži prošnji oziroma prijavi, ki jo pošlje na finančno intendanco. Priložiti mora tudi potrdilo o italijanskem državljanstvu.

Če je pa izgubil,

oziroma če sploh ni dobil rekvizijskega potrdila, mora napraviti atto di notorietà, kakor smo že zgoraj poročali ter ga priložiti prošnji.

Naše stališče.

Iz naših pojasnil sledi nujno, da je moralo vsako rekvizicijo odrediti avstrijsko oblastvo v interesu države, oziroma armade. Drugače ne spada škoda, ki so jo povzročili razni vojni čini in dogodki, tatvine itd. med rekvizicije, pač pa med pravo vojno škodo. Tudi za to vojno škodo, ki so jo povzročili posamezni avstrijski ali pa ogrski vojaki z raznimi samovoljnimi čini, kakor tudi veliki vojaški oddelki, je dolžna italijanska vlada plačati vojno odškodnino, ker jo silijo k temu vojnoodškodninski zakoni, ki jih je sama izdala.

Tajništvo Kmetско-delavske zveze.

Valuta.

Dne 10. marca si dobil:

za 100 franc. frankov	125.25 do 125.75 Lir
za 100 belg. frankov	123.— do 124.50 Lir
za 100 švic. frankov	470.— do 473.— Lir
za 100 češ.-slov. kron	72.70 do 73.10 Lir
za 100 dinarjev	39.40 do 39.60 Lir
za 1 šterling	115.70 do 116.90 Lir
za 1 dolar	24.42 do 24.57 Lir
za 1 zlato marko	5.80 do 5.90 Lir
za 100 avst. kron	0.0340 do 0.0350 Lir

Beneške obligacije.

Dne 10. marca: Srednji kurs L. 81.20, v Trstu 81.60; v Milanu 81.50, v Rimu 81.75 L.

Vabilo

k letnemu občnemu zboru Kmečke posojilnice v Vel. Žabljah, ki se bo vršil v nedeljo dne 15. marca ob 15. uri s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Prečitanje in odobritev bilance za leto 1924.
3. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

ODBOR.

Kaj je novega na deželi?

Srednjepavsko okrožje

»Prosvetne zveze« bo imelo v nedeljo 15. t. m. pri Rebku na Goričici sejo okrožnega odbora ob 3. uri pop. Vabijo se zastopniki prosvetnih društev iz Ajdovščine, Batuj, Črnič, Kaménj, z Otlice, od Štomaža, iz Sv. Križa in Velikih Žabelj.

Planina pri Vipavi.

Da ne bi širša javnost napačno o nas sodila, bodi resnici na ljubo povedano, da ima naša mladina smisel tudi za kaj boljšega, kot je ples, samo treba jo je prav vzgojiti. Velika večina fantov in deklet je to sprevidela in se z živahnim zanimanjem lotila prosvetnega dela v našem izobraževalnem društvu, ki se že tudi pripravlja za večjo prireditev po Veliki noči. Tistim pa, ki bi z norim veseljačenjem hoteli reševati čast Planine in naroda, pa kličem: Spreglejte in delujte i Vi složno v svojo in naroda rast. Časi so resni in zahtevajo resnih in treznih ljudi; kajti le prava izobrazba duha in plemenitev srca, so moč in opora slehernega naroda.

Ker se me pomotoma smatra za pisca zadnjih dveh dopisov iz Planine v »Straži«, izjavljam, da se sicer strinjam z naziranjem dopisnika, ki se je pa malo preveč zaletel, nisem pa v nikakoli zvezi z njim. (Potrjuje mo! Uredništvo.)

Planina nad Vipavo, 5. marca 1925.

Janko Pišot, župr.
l. r.

Tolmin.

Na meščanski šoli v Tolminu vladajo tako čudne razmere, da so učenci in učenke sami nastopili za

Gentile-jevi šolski postavi, obsojena v smrt, je prišla letos učiteljica Rita Villa o kateri se govori, da nič ne zna, da nima nobenega izpita, a učenci sami čutijo, da jih trpinči z risanjem. Učenci pravijo, da jim dela samo stroške, ker hoče vse izvršene risbe v okvir s šipo, ki stane 6 Lir in ako mora učenec pripraviti do 15 okvirjev, mora sešteti do 90 Lir. Pri nas je to nezaslišano. — In ker niso mogli učenci zmagovati vse učne snovi, so nastopili, da ne bodo toliko risali. Kot sodnik v tej zadevi pa je nastopil z nečuvnim terorjem ter se potegnil za svojo »Rito« l'insegnante Bertolini, o katerem se tudi ne ve kake izpite ima.

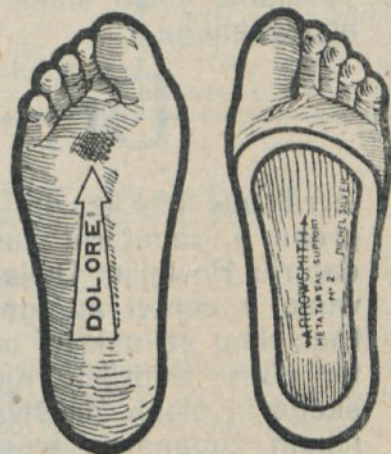
V imenu dobre stvari pozivamo šolsko oblastvo, da stvar preišče in ukrene potrebno za prosep šole.

Iz Landola.

Minuli predpust se je poročil g. V. Del Linc iz Hruševja z gč. M. Karuza iz Landola. Pri svatbi je daroval g. Del Linc 100 L. za »gasilno društvo« v Landolu in 300 L. fantom za pijačo. A fantje, kateri so po večini »gasilci« so zopet darovali omenjeni denar za »gasilno društvo«. Društvo je bilo ustanovljeno l. 1921. Napredni fantje žrtvujejo mnogo, da bi prišli do gasilnega doma, kar je pa v tem času jako težko, ker ni od nikjer nobene podpore, razen iz okolice, za kar smo zelo hvaležni. — Naši fantje imajo tudi cerkev in kapelico, kateri sta brez premoženja in jih sami oskrbujejo. Oboje je v najlepšem redu in prav lično okrašeno, seveda tudi dekleta precej pripomorejo k temu.

Prispevajte za „Naš Dom“!

Zdravljenje nog

NOGE utrujene, slabotne, boleče, ploščaste, vdrte in mrtvoudne, otekle in opotekajoče, grobi zakrivljeni protistrleči členki, ranjeni prsti, kurja ocesa in žulji

OZDRAVIJO

ako znate uporabljati

ZDRAVILNO SREDSTVO

Pravico prodaje za Italijo in Švico imajo:

- **RAPPETTI & QUADRIO - MILANO** -
Foro Bonaparte 74 in Galleria De Cristofolis in v poslopu CobiANCHI na Stolnem trgu.

SPECIALIST za nožne bolezni sprejema, daje pojasnila in navodila za

UPORABO

V GORICI v čevljarnici

ALLO STIVALONE

Raštel št. 10.

Slovenskemu narodu javljam pretužno vest, da je naš član

Dr. Anton Gregorčič,

profesor bogoslovja, bivši državni in deželni poslanec,
goriški deželni odbornik itd.

dne 7. marca vdano v Gospodu zaključil svoje za svoje ljudstvo plodovito življenje.

Bog sam mu bodi večno plačilo, narod pa naj mu ohrani nevenljiv spomin!

Odbor političnega društva „Edinosti“ v Gorici.

Najsrčnejšo zahvalo

pošiljamo vsem onim, ki so na kakršenkoli način pripomogli, da se je pogreb vsem nepozabnega

Dr. Antona Gregorčiča

izvršil na tako lep in veličasten način. Posebno se zahvaljujemo za prisotnost pri pogrebu g. senatorju županu Juriju Bombig-u in glavnemu tajniku gor. občine komendatorju Bevigliju. Dalje prevz. g. knezonadškofu dr. Fr. Sedeju za njegovo prisostvo vanje v cerkvi sv. Ignacija. G. župniku Budinu za krasen govor v cervi, g. župniku Picciulinu za oskrbo in vodstvo pogreba, kakor tudi preč. duhovščini in frančiškanom ter patru Gabrijelu, njegovemu izpovedniku. Zahvaljujemo se dalje meš. zboru „Pevskega in glasb. društva“ in pevskega zboru „Mladike“ za krasne žalostinke, zastopnikom županstev, prosvetnih in polit. organizacij in društev, darovalcem vencev, občinskim zastopnikom iz Štandreža in vsem Štandrežcem za ganljiv sprejem, kakor tudi Bralnemu društvu za petje v cerkvi in na grobu in za prenos zemskih ostankov iz cerkve na pokopališče. Nagrobnim govornikom dr. Podgorniku, dr. Besednjaku, dr. Wilfanu in Ivanu Rijavcu, ki je govoril v imenu štandrežskih občanarjev. Dalje se zahvaljujemo g. župniku Jos. Kosovelu v Štandrežu in duhovnikom in vsem drugim neštivilnim prijateljem in znancem, ki so počastili pokojnika na njegovi zadnji poti ali nam poslali izraze sožalja.

Gorica, 9. marca 1925.

ŽALUJOČI OSTALI.

REDNI OBČNI ZBOR »STAVBENE ZADRUGE« V DESKLAH se bo vršil v soboto, dne 14. marca t. l. in ne 15., kot je bilo v zadnji »Goriški Straži« z dne 7. t. m. pomotoma objavljeno. Dnevni red ostane isti.

Vabilo

k rednemu občnemu zboru »Stavbene zadruga v Ročinju, z. z. o. z., ki se bo vršil v Ročinju dne 15. marca 1925. ob 2. uri popoldan v zadrugi pisarni s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva.
2. Volitev načelstva.
3. Volitev nadzorništva.
4. Slučajnosti.

Za načelstvo: predsednik Stigar.

Zaloga za stavbarstvo v Gorici.

Via Carducci - - Telefon 240

Prva goriška zaloga stavbnega in sorodnega materiala.

Zastopstvo domačih in inozemskih trvd.

Cement, apno, vsakovrstna opeka, cementni kvadrati za podove, enaki iz ceramike, marmorja in beneškega kamna, marmornate ploščice, litosil, parket, žaluzije na ovoj trvdke KOMAREK iz Monakovega.

Cevi iz litega in kovanega železa, solidne potrebščine za vsakršno industrijo in pečarje, ploščice za oblogo sten domače in inozemske, predmeti za higijenične naprave v ceramiki in v porcelanjenem železju, katramirana lepenka KOMEROFING, lesni cement, asfalt, nepremočljivi predmeti, žične mreže. Lastna izdelava vsakovrstnih umetnih marmorjev, belih in pisanih, kocke za mozaike, mlinski kamni domači in inozemski.

CENE BREZ KONKURENCE.

Fotograf JOSIP NARDIN

se je preselil iz ul. Via Carducci na Koren, nasproti Attemsove palače.

SVILOREJCI! Zdaj je zadnji čas, da si zagotovite dobro seme sviloprejk. Prednaročila sprejema Just Ušaj, agronom, Gorica, Via Favetti 6.

SEMENA za vrt in njivo, nemška iz Erfurta prodaja Just Ušaj, agronom v Gorici, Via Favetti 6.

DVA ČEVLJARSKA UČENCA, katera imata res veselje, sprejme takoj Anton Jakelj, čevljarški mojster v Logu pod Mangartom. - Hrana in stanovanje v hiši.

ŽUPANSTVO ŠMARJE pri Ajdovščini razpisuje službo začasnega uradnika (uradnice) zmožnega slov. in ital. jezika v govoru in pisavi ter strojepisja. Nastop službe 16. marca 1925.

Andrej Mavrič

Via Carducci 3 — GORICA — Via Carducci 3

Velika zaloga moškega in ženskega sukna, hlačevine, zefirja, percala. Velika izbira češkega platna in raznega perila, kakor tudi gradla za postelje, volne, žime, bombaža, izgotovljene postelje in vzmeti.

Največja izbira izgotovljenih oblek za moške in dečke.

➡ Lastna krojačnica, katera sprejme vsako naročilo, ga izvrši točno po zmernih cenah.

Za obilen obisk se najtopleje priporoča udani

ANDREJ MAVRIČ.

Blago solidno!

Cene zmerne!

Na drobno!

Na debelo!